

הלבנות שבת סימן שיו קלב באור הגולה

ח שבת ט"ח ט
ק"י"ג במשנה

רצועות מנעל וסנדל או (ה) שגשמיט (יז) רב הרגל, מתיר להחזיר (יה) הרצועות למקומן ובלבד (יט) שלא (ו) יקשר: הגה * ודוקא שיוכל להחזירו (כ) בלא (י) טרח, אבל אם צריך טרח לזה, אסור, דחשינין שמה יקשר (תוס' חורא"ש פ' במה ט"מ:): ג * מתירין בית הצנאר מקשר שקשורו כובס, (כא) שאינו קשר של קניא, אבל אין (ח) פותחין אותו מתוך, (כב) דמתקן מנא הוא. הגה אפילו בפר נפח, רק שחור (ט) האמן (כג) יקשרו או הפור בחדר כדרך שהאמנים (כד) עושין (ה' יוחס ד"ר). ולכן אסור (כה) לנתק או לחתוך זוג של מנעלים התפורים יחד כדרך שהאמנים עושין אף על גב דהתפירה אינה של קניא, דאין חלוק בהפירה בין של קניא לאינה של קניא. ויש מתירין בהפירה שאינה של קניא, (הגמ"ר פ' במה טומיון), ואין להחזיר בפני עמ-הארץ (כ"ז): ד * יקושרין (י) (כו) דלי (כו) במשיכה או באבנט וכיוצא

באר היטב

אכל משום קורע אינו תיב אא"כ עושה ע"מ לתפור, כ"י, רצון כ"מ: (ט) האמן, ואינו יכול להחזירו אא"כ סתם החוטים אסור, ר"י, וכתב הישי"ש פ"ד דביצה סימן ט: אכן סתתה שנתקשרו המשיחות ולא יוכל להחזירו, שרי לב"ע לנתקן, שהרי אינה עשויה אלא להחזירו בכל זמן שרוצה, ואף זה לא יעשה בפני ע"ה אלא בצנעה, עכ"ל, וכ"כ הב"ח. וכ' הס"א: ומ"מ נ"ל דאם אינו בגיל להחזיר הקשר של התפירה אלא משבת לשבת אסור, עס"א: (י) דלי, ופירי שאינו מעשה אמן, מ"א:

באר הגולה

בין דחשינין דסובר הסמ"ג דקשר אחד שבראש החוט מתהדק שפיר ונקרא קשר מדאורייתא כמו ב' קשרים בעלמא, סובר הרמ"א דלענין מעשה אמן שרת הוא לשני קשרים בעלמא: * ודוקא שיוכל להחזירו וכו', עין בקנ"א אברהם וט"ז שהשינו על זה וכתבו דשעות סופר הוא. ומפני דמר הקש"א אפשר קצת למרן, דאף בדבר כ"מ ששה הארץ העתיק דברי ההוספות והרא"ש, עין שם, בהנהגותיו פה סור מזה וסתם להלכה בדיעת הגהות מרדכי בקרב בזה טומנין, וזה לשונו: פסק רשפים דרצועות מקטנן וכו' ובלבד שיחיה שם באותו ענין שלא נצטרף לחש שמה יתקע, כגון שהתקב גדול שיוכל להחזירו בלא טרח: אלא דסבירא לה דבמקום שנתפנה הוא בלא טרח תו לא חשיבן שכתבו לקשרו ולנתקו וזוהי שמעין הוספות והרא"ש, אין הצינים מהרמ"א בעצמו בידען. ה"קור לסבירא זו נראה שישא להבדלות מרדכי מפה דאמר שם בפנימא מ"ז עמוד ב' דאם היה רפוי מטר דלא גרירין בה שמה יתקע, עין שם ברי"ן וריטב"א, ודבריו מהוספות דסבירא להו דאפילו בנקב רחב יש חשש שמה יתקע, על פירוש דסבירא להו דשם אין רגילות לתקע, עין בהנהגות אשר"י שם, ועין באליה רבה שכתב דגם מרדכי מרדכי באגדה משמע דסבירא להו דבריהם תו לא חשיבן שכתבו לקשרו, ובכל מקום למעשה נראה דאין לזוז מרדכי מהוספות והרא"ש דאפילו נקב רחב אסור במקום שרגילין לקשר, וכתב השקפתי במשנה ברורה בשם האחרונים, שגם השור ונבנה יתקע העתיק

משנה ברורה

למן הרצועות בשבת אפילו אם התקב רחב, דמתקן מנא, (י) והוא הדין בסרביל או במכנסים חדשים אסור להכניס שם רצועות או משיחה, דמבטל לה תחת ומקרי מתקן מנא^(ט), אבל אבנט שרי להכניסו אפילו במכנסים חדשים, דלא מבטל לה התסמ^(ט), והוא עשוי להכניס ולהוציא תדיר: (יז) רב הרגל, שמונעלים שלהם היו עשויים פרקים ומחברים על ידי הרצועות, וכשגשמיט חלק המנעל שעל רב הרגל ממקומו, מחזירו ומתקן מתוך על ידי הרצועות [בן משמע מאליה רפה]. ויש מפרשים, שגשמיט מנעלו מרב רגלו על ידי שאין מהדק, ורוצה למן הרצועה בנקב אחר [פמ"ג]: (יח) הרצועות למקומן. ודוקא אותן הרצועות, אבל רצועה חדשה שלא היתה שם מתחלה אסור, דמקרי מתקן מנא^(ט) [א"ר]: (יט) שלא יקשר. פירוש, שלא יעשה קשר בראשו שלא ישמט, דהוי קשר של קניא, כמו שכתב סוף סעיף א: (כ) בלא טרח. דהוי שהתקב רחב. והאחרונים השיגו על זה, דאפילו התקב רחב אסור במקום שרגילים לקשר, דחשינין שמה יקשר^(ט), ובמקום שהתקב צר, אפילו במקום שאין רגילין לקשר אסור, דצריך טרח^(ט): (כ) ואסור ברצועות שלנו במנעלים ובמכנסים דרגילין לקשר

בראשן, אפילו אם התקב רחב אסור להחזיר^(ט). ועין בבאר הגולה: ג (כא) שאינו קשר של קניא. שאינו עשוי להתקנם (יב) רק עד שיקטנו הבעלי הבית לבית^(ט). (יג) ויש מתירין בדבר^(ט), אלא אם כן עשוי להחזירו באותו יום של הפכיסה: (כב) דמתקן מנא הוא. ותיב (יד) משום מכה בפטיש^(ט), דהוא גמר מלאכה: (כג) וקשרו. בטוב, עד שאינו יכול להחזירו אלא אם כן יחתך החוטים או ינתקן, ולכן חשיב עתה פתיחה מתוך ואסור משום תקון מנא, ובספר ים של שלמה פתב, דכתבת שנתקשרו המשיחות ולא יוכל להחזיר, שרי לבלי עלמא לנתק^(ט), שהרי אינו עשוי אלא להחזירו בכל זמן שירצה ולא מקרי קשר, ואף זה לא יעשה בפני עמ-הארץ אלא בצנעה: על פירוש צריך לומר דסבירא לה להניח של שלמה דדוקא בפתח האמן וקשרו אסור לנתק, אבל שאר קשירות שרי, בן פתב מנא אברהם ונתפסע אפשר, דכשקשרו האמן בפשע מלאכה יש בזה משום מכה בפטיש^(ט) כשחולכו ונתקו אחר-כך, דהוא גמר מלאכה, אבל שאר קשירות שנקשרו אחר שכתב נגמר הפגד, אין שם בזה משום מכה בפטיש כשנתקו אחר-כך. ואם אינו רגיל להחזיר הקשר של הפתח אלא משבת לשבת, (כו) אסור לנתק כמו דאסור להחזיר^(ט), ומכל מקום אם דרף לעשות צניקה וכלא פניה נקשר, דינו כקשר שעשוי להחזיר בכל יום^(ט) [נ"א]: (כד) עושין. שחוקרין אותו עד שנגמרה מלאכתו: (כה) לנתק או לחתוך^(ט). והשעם נראה, משום שהוא חשיב כקורע על-מנת לתקן^(ט). כל קשר שהוא עשוי למנוע ולא לתמידות, ואפילו אם הוא קשר אמין, יש להקל על ידי אינו-יהודי לקשר ולהחזיר אם הוא לצורך הרבה, דהוי שבות דשבות^(ט) [אחרונים]: ד (כו) דלי וכו'. סעיף זה אגרי בשקושר דלי לבאר שיהיה לשאב בו מים, והוא הדין בשפסק חבל שעל הדלי גופא, דבמשיכה ואבנט מתר ובחבל אסור, אם לא (ט) בפניה ובדלקמה, ואפילו אם יחשב לקשרו שם רק לפי שעה, (ז) גס-בן אסור: (כו) במשיכה או באבנט. דהוא חשיב ואינו מבטלו שם, והרי קשר שאינו של קניא^(ט). אבל בחבל, אפילו חבל דגרדי דהוא חשיב, גס-בן אסור, דגוררין אטו חבל דעלמא דאינו חשיב ונרצו לבטלו שם, והוי של

שער הציון

(י) מגן-אברהם ועוד הרבה אחרונים. ומה שכתב חס"ד בסוף הסימן להפקי, כבר תהיה והשיגו עליו: (יא) מגן-אברהם וט"ז וש"א: (יב) לבוש: (יג) ט"ז: (יד) וישי"ש. ועין בסוף סימן שם בבאר הגולה דפור המתחיל "לא" מה שכתבו שם בסוף הענין אודות זה: (טו) מגן-אברהם: (טז) אברהם: (יז) עין בבאר הגולה בתחלת הסימן שבאגרו דקשר שדרכו להיות גס אין מועיל מחשבתו להחזיר, ועין במגן-אברהם בסוף הסימן בשם הכל"ב:

הלכות שבת סימן שיו

באר הגולה 264

בו, *אָבֵל לֹא יוֹלֵד (יט) *בְּחֵבֶל. וְהָיָה מִלִּי בְדִלְיִים הַקְּבוּעִים בְּבוּר, *אָבֵל דְּלִיִּים שְׁלֵנוּ (כח) *שְׂאִינִים קְבוּעִים בְּבוּר אֵינוֹ קָשֶׁר שֶׁל (יט) קָנָמָא: ה' *לְעֵינֵיהָ מִתֵּר, דְּלֹאֹו קָשֶׁר הוּא: הָגָה וְאָפְלוּ אִם עָשָׂה (יג) קָשֶׁר אֶחָד לְמִשָּׁה (כט) נוֹהֲגִין בּוֹ הֵתֵר (אגוּר): ו' *קוֹשְׁרִים חֻבֵּל בְּפִנֵּי הַפֶּה בְּשִׁבּוּל שְׁלֹא תֵצֵא יוֹאֲפֵלוּ (ל) בְּשִׁנֵּי (יד) רֹאשִׁי הַפֶּתַח, וְלֹא חִישִׁינָן שְׂמָא יִתִּיר רֹאשׁ הָאֶחָד וְיוֹצִיאָנָה דֶּרֶךְ שָׁם וְנִינִית רֹאשׁ הַשֵּׁנִי קָשִׁיר: ז' *מִטְּלָטְלִין חֻבֵּל (לא) שֶׁל בְּרִידִי (פְּרוּשׁ, אֲוֹנָה) לְקָשְׁרוֹ בְּאִבּוֹס וּבִפְתָּה, (לב) וְלֹא חִישִׁינָן שְׂמָא יִתִּיר רֹאשׁ הָאֶחָד וְנִינִית רֹאשׁ הַשֵּׁנִי קָנִים, אָבֵל (לג) חֻבֵּל דְּעֵלְמָא לֹא. וְהָיָה מִלִּי לְקָשְׁרוֹ בְּאִבּוֹס וּבִפְתָּה, *אָבֵל אִם הָיָה קָשִׁיר בְּאִבּוֹס וְרוּצָה לְקָשְׁרוֹ בִּפְתָּה אוֹ אִם הָיָה קָשִׁיר בִּפְתָּה וְרוּצָה לְקָשְׁרוֹ בְּאִבּוֹס, (לד) מִתֵּר בְּכָל חֻבֵּל: בְּגִינָא קִירִי ס' מִיָּקָא דְּרִבִּי יִתְנִין שֶׁב־קִירָא וְדִשְׁחֵשׁ הַרְבֵּי שֶׁם בְּפִקֵּי י' ע' שֶׁם בְּנִקְרָא

באר היטב

הַמְקַלְטִים וְחֻזְרֵי תַפְרִיחָן, מִשּׁוּם דְּפִסְקִיתָא תְּלֹוּשׁ אֵינוֹ אֲסוּר אֲמ"כ מִתְקַנֵּי לְמַדָּה אוֹ לְעִשּׂוֹת כְּלִי, וְאָפְלוּ שְׁבוּת דְּרַבְנָן לִיכָא אֵלָא הֵתֵר גָּמוּר הוּא, עִכ"ל שִׁיל, וְע' סִימָן שִׁיד ס"ט. כָּל קָשֶׁר שֶׁפְּעֻמִּים נִמְלָךְ וּמִבְטָלוֹ לְעוֹלָם, אֲמ"כ שְׁתַּחֲלֵת עֲשִׂיתָהּ לֹא הִיחָה ע"מ לְהַיָּח שָׁם, אֲסוּר, הִלְכָּה אֲסוּר לְקָשֶׁר רְצוּעוֹת הַמְּכַנְסִים, שֶׁלְפָעִמִּים נִמְלָךְ וּמִבְטָלוֹ שֶׁם לְעוֹלָם עַד שִׁתְּהֵא בְּלִי, ב"י, כְּלָבֹו, וְעַמ"ש ס"ד ד' ו'ס"ק ז'. בְּתֵב הַמְּכַנְסִים: הַפּוֹתֵל חֻבֵּל מִן שִׁתְּהֵא, חֵיב מִשּׁוּם קוֹשֶׁר, וְשִׁעוּרֵי כְּדִי שִׁיעוּר הַחֻבֵּל בְּפִתְחָהּ בְּלֹא קָשִׁירָה, שְׁנִמְצָאָה לְמַלְכָּתָהּ מִתְקַנְנָתָה, וְכֵן הַפְּסִידִי הַפּוֹתֵל חֵיב מִשּׁוּם מִתֵּר, וְהוּא שֶׁלֹּא יִתְקַן לְקַלְקֵל בְּלִבּוֹ, וְשִׁעוּרֵי כְּשִׁעוּר הַפּוֹתֵל, וְעַב"י, וְעַמ"ש סוֹף סִימָן שֵׁן:

משנה ברורה

קָנָמָא: (כח) *שְׂאִינִים קְבוּעִים. רוּצָה לוֹמַר, וְעֵתִיד לְהִירֵד וְלִטֹּל אֶת הַדְּלִי מִשָּׁם, וְעַיִן בְּבִאֲרוֹ הַלְכָּה: ה' (כט) נוֹהֲגִין בּוֹ הֵתֵר. וְכַתְּבוּ הָאֲחֻרָנִים: הָא דְנוֹהֲגִין הֵתֵר בְּקָשֶׁר אֶחָד לְמִשָּׁה הֵינִי דִּוְקָא כְּשֶׁעֲשׂוֹי לְהִתִּיר בּוֹ בְּיוֹם, וּמִשּׁוּם דְּעִלְיָדִי עֲנִיבָה עֲלִי-גַבִּי קָשֶׁר צִדִּין אֵינוֹ נִקְרָא מַעֲשֶׂה אֲמֵן, (יט) אָבֵל אִם הָיָה לְקָנָמָא עַל אֵיזָה וְכֵן, בְּגוֹן בְּלוּלִב וְכִיּוּצָא בּוֹ, אֲסוּר לְעִשּׂוֹת קָשֶׁר לְמִשָּׁה (סו) אֵלָא עֲנִיבָה (סז) בְּלִבְדָּה (סח), וְרֹשָׁאִי לְעִשּׂוֹת שְׂמִי עֲנִיבָתָהּ וְעַל-גַּבִּי וְהָ, וְכֵן יֵשׁ לְנִהְגִּי: ו' (ל) בְּשִׁנֵּי רֹאשִׁי הַפֶּתַח. דְּמִסְתַּמָּא יִתִּיר אֶת שְׁנֵיהֶם וְלֹא הָיָה קָשֶׁר שֶׁל קָנָמָא, (יט) וְהוּא הִדִּין דְּמִתֵּר לְקָשֶׁר שְׁנֵי חֻבֵּלִים זֶה לְמַעֲלָה מִזֶּה וְלֹא אֲמִרְנָה דְּמִבְטָלוֹ לֵה לְאֶחָד, דְּפָעִמִּים מִתֵּר אֶת זֶה וְלְפָעִמִּים זֶה, אָבֵל אִם בְּדַעְתּוֹ לְבַטֵּל לְאֶחָד, אֲסוּר: ז' (לא) שֶׁל בְּרִידִי. וְלֹא גִזְרִין אֲסוּר חֻבֵּל דְּעֵלְמָא כְּמֹו שְׂכֵתָה בְּקַעֲיָהּ, ה' (כ) דְּהִקָּא בְּפִתָּה אֲפֵלוּ חֻבֵּל דְּעֵלְמָא לֹא שְׂכֵתָה דִּיהָא שֶׁל קָנָמָא: (לב) וְלֹא חִישִׁינָן וְכוּ'. דְּחֻבֵּל גִּרְדִּי חֲשׁוֹב וְלֹא נִיחוּ שָׁם: (לג) חֻבֵּל דְּעֵלְמָא לֹא. דְּלִמָּא גִּימִי רֹאשׁ אֶחָד קָשׁוּר, אָבֵל אִין הַטַּעַם מִשּׁוּם מְקַצָּה, דְּסִתָּה חֻבֵּל שְׂכֵבִית מוֹכֵן הוּא לְחִשְׁמִישׁ וְאִי בִשְׁם הַתּוֹסַפְתָּא: (לד) מִתֵּר בְּכָל חֻבֵּל. דְּסִתָּמָא אוֹתוֹ הַקָּשֶׁר שֶׁהָיָה בְּכֵר, מִנִּיחוּ לְהִיּוֹת קָשִׁיר וּמִתִּיר רֹאשׁ הַשֵּׁנִי [ב"ח]. (כא) כָּל קָשֶׁר שֶׁלְפָעִמִּים נִמְלָךְ וּמִבְטָלוֹ שָׁם לְעוֹלָם, אֲפִי-עֲלִיפִי שְׁתַּחֲלֵת עֲשִׂיתָהּ לֹא הִיחָה עֲלִי-קִנְתָּה לְהַיָּח שָׁם, אֲסוּר (כב) מִדְּרַבְנָן, הִלְכָּה אֲסוּר לְקָשֶׁר רְצוּעוֹת הַמְּכַנְסִים (ס), שֶׁלְפָעִמִּים נִמְלָךְ וּמִבְטָלוֹ שָׁם לְעוֹלָם עַד שִׁתְּהֵא בְּלִי, וְעַיִן בְּתַחֲלֵת הַשִּׁמְעָן בְּבִאֲרוֹ הַלְכָּה מִה שֶׁבְּתַבְּנֵי שָׁם אוֹדוֹת וְהָ, אָבִי-בְּהִמָּה מִתֵּר לְקָשֶׁר בְּתֵן בִּשְׁבָתָה, דְּלֹא שִׁיךְ בּוֹ קָשֶׁר שֶׁל קָנָמָא [רמב"ם]. וְכַתְּבוּ הַחֲזוֹנִים, דְּדִוְקָא בְּגִמִּי לֹחַ וְכִיּוּצָא בּוֹ דְּבִשְׁתִּיבָתָהּ תַּתְּחִיבָהּ (ס), אָבֵל קֵשׁ וְכִיּוּצָא בּוֹ, וְכֵן בְּעִלְיָן שֶׁל לִילְבִין דְּלֹא מַפְתֵּק, דִּינִי פִתְחָן [עַיִן בְּבִאֲרוֹ קִירִי וְקִנְיָ צִמְדִּי ב', עַיִן שָׁם בְּרִש"י], וְעַיִן בְּבִאֲרוֹ הַלְכָּה מִה שֶׁבְּתַבְּנֵי בְּתֵה. הַפּוֹתֵל חֻבֵּל חֵיב מִשּׁוּם קוֹשֶׁר (ס), וְהַמְּפָרִידֵן וְאֵינוֹ מִכֵּן לְקַלְקֵל חֵיב מִשּׁוּם מִתֵּר [רמב"ם]:

וְעַיִן בְּסִימָן שֶׁב־קִירָא וְדִשְׁחֵשׁ הַרְבֵּי שֶׁם בְּפִקֵּי י' ע' שֶׁם בְּנִקְרָא וְעַיִן בְּסִימָן שֶׁב־קִירָא וְדִשְׁחֵשׁ הַרְבֵּי שֶׁם בְּפִקֵּי י' ע' שֶׁם בְּנִקְרָא וְעַיִן בְּסִימָן שֶׁב־קִירָא וְדִשְׁחֵשׁ הַרְבֵּי שֶׁם בְּפִקֵּי י' ע' שֶׁם בְּנִקְרָא

שער העצירה

(יט) מִשְׁ"ז וּמִגִּנְיָ אֲבִירָהּ וְשְׂאִירֵי אֲחֻרָנִים: (יט) *גִּנְיָ אֲבִירָהּ וְשְׂאִירֵי אֲחֻרָנִים: (כ) תּוֹסַפְתָּא: (כא) בִּיתְיֹוֹסֶף בְּשֵׁם הַכְּלָבֹו, וְכֵן בְּתֵב בְּסִפֵּר יִרְאִים לְקִירָא מִיָּמִין, וְדָבָר הַכְּלָבֹו נֹכַח מִשָּׁם: (כב) בֵּן אֵיחָא בְּסִפֵּר יִרְאִים בְּהִדְנָא: וְהַפְּרִיגִידִים לֹא עַיִן שָׁם, לְכֵד נִסְתַּמֵּק בְּתֵה בְּאֲשִׁלִּי-אֲבִירָהּ, עַיִן שָׁם:

הלכות שבת סימן שיו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כט]

אסור לעשות קשר למטה (36) אלא עניבה (37) בלבד (38).

(36) ולענין קשירת ספר תורה לאחר שקראו בו במנחה בשבת, או לאחר שקראו בו בשחרית כשאין רגילים לקרוא בו במנחה, כתב המנחת שבת (על קצושי"ע סי' פ ס"ק קנה) שאין לקשרו על ידי עניבה שעל גבי קשר, וכן דעת הגר"ם שו"נברג (חידושי בתרא לס"ק יב) והגר"צ קרליץ (חוט שני שם). ובשורת מהרש"ג (אריז סי' ט) כתב, שאף שיש ללמד זכות על אותם הקושרים ס"ת בעניבה שעל גבי קשר, מימ לכתחילה יש להחמיר שלא לקשר באופן זה, אלא רק לתחוב את שני ראשי החמורה בתוך האגוד. מאידך, הקצות השלחן (סי' קכג בדה"ש ס"ק ט) כתב שיש ללמד זכות על מה שנהגו העולם להקל בזה, משום שגלגלת הס"ת הינה קשר של מצות, ולצורך מצוה פסק השו"ע לעיל (סי' א) שמוותר לקשור קשר האסור מדרבנן, ודעת הגר"ש אריעברך (ששי"ב פט"ו הע' קנה) שהמנהג להקל, שכן במקום צורך כתב בביה"ל לעיל (סי' ד"ה שאינם) שיש להקל כדעת הסוברים שכל קשר שאינו עומד להתקיים שבע ימים אינו אסור אפילו מדרבנן, וכן דעת הגר"ש אלישיב (ארחות שבת ח"א פ"י הע' ז), ראה שם שיש כמה טעמים להקל בזה.

ולדעת האוסרים לקשור ס"ת בעניבה שעל גבי קשר, כתב הקצות השלחן (שם) שאין לעשות כן אפילו ביום ה', שהרי יצטרפו להחירו בשבת. והוסף הגר"צ קרליץ (חוט שני שם), שאף על פי שלדעה זו, לכתחילה יש לקרוא בשבת בספר שלא נקשר בעניבה על גבי קשר, מימ אם כבר הוציאו ס"ת כזה, או ציבור שאין להם אלא ס"ת אחד שקשור באופן זה, יש להקל להחירו [ראה שם שצירף כמה טעמים לענין זה].

(37) ולענין קשירת עניבה העשויה לנוי על הצואר, אם הקשירה נעשית באופן שכששולפים את ראשה האחד של העניבה מן הקשר מתפרק כל הקשר על ידי משיכת ראשה האחר, דעת הגר"ש אריעברך (ששי"ב פט"ו סניח) שיש לדון קשר זה כעניבה על גבי קשר, ולכן אין לעשותו אלא אם כן דעתו להחירו בתוך מעט לעת. מאידך, דעת הגר"צ קרליץ (חוט שני פליד ס"ק ז) שאף אם העניבה מהדוקת מותר לקשורה ולהחירה, ואף אם אינו עשוי להחירה אלא לזמן מרובה, אמנם אם עתה קשר זה פעם אחת ולתמיד, יש לדון לאסור משום מתקן מנא. [וראה מה שכתב בספר ארחות שבת (ח"א פ"י הע' מג) בדעתו].

וקשירת עניבה הנעשית באופן שאינה ניתנת אלא בהתרת פיתולי הקשר, דעת הגר"ש אריעברך (ששי"ב שם) שיש לדונה כקשר אחד שבראש החוט, שהחמיר הרמ"א לעיל (סי' א) ליתו כמעשה אומן, ולפיכך אסור לקשורה בשבת אפילו על דעת להחירה בו ביום, אך בשקשרה בעוד יום שוב יוכל למשוך בקצה העניבה כדי להצר אותה או להרחיבה, וכן דעת הגר"ש אלישיב (שרית אבני ישפה ח"א סי' פא הע' 2).

(38) וכן קשר אחד בלא עניבה על גביו, כתב השו"ע הרב (סי' ג) שאינו נקרא קשר כלל, ומותר לעשותו אפילו אם עומד להתקיים לעולם, ומי שעשה בשבת קשר אחד ובא חבירו והוסיף קשר שני על גביו כדי שיעמוד לעולם, דעת הגר"צ קרליץ (חוט שני ח"ב פליד ס"ק ב עמ' רכ) שרק השני חייב [לדעת רש"י והרא"ש (הקדמות המשנ"ב לסימן) שבקשר של קיימא חייב אפילו כשאינו מעשה אומן, ולדעת הר"ף והרמב"ם (שם) חיובו תלוי במה שהסתפק הרמ"א (סי' א) אם כל שני קשרים זה על זה נחשבים מעשה אומן].

והעושה קשר אחד באופן שעומד בפני עצמו ואינו מיתר, כגון שעושה קשר אחד בחוטי מתכת, דעת הגר"ש אריעברך (ששי"ב פט"ו הע' קטו) שחייב, והגר"צ קרליץ (חוט שני ח"ב פליד ס"ק ג) הסתפק בזה.

ולענין קשירת כמה דברים יחדיו על ידי חוטי פלסטיק הנקראים 'אויקונים', דעת הגר"צ קרליץ (חוט שני שם ס"ק יב) שאין בתפיסת הדברים על ידי האדקתן משום קושר, כיון שאינו קושר דבר בדבר, אלא רק מהדקם ותופסם יחד, והוסיף, שגם בחיבור שני קצוות

הפלסטיק אין משום קושר, אכן ישנם אופנים שיש בכך איסור בינה. מאידך דעת הגר"ש וואזנר (קובץ מבית לוי ח"ט עמ' מו) שבחיבור על ידי 'אויקונים' יש משום איסור קושר, וראה דעת הגר"ש אלישיב (ששי"ב פליד סי' יב) לגבי סרט הנסגר על ידי כפתור הנלחץ באופן שאי אפשר להסירה.

ולכרך בשבת כמה דברים בחוט ולאחר מכן לתחוב את קצות החוט לתוך הכריכה כדי שמתוך כך תתהדק הכריכה, כתב הרמ"א לקמן (סי' תרנא סי' א) לענין אגדת שלוש המינים שמותר לעשות כך ביום טוב, אכן, לעשות קשר אחד ולאחר מכן לכרוך את קצות הקשר ולתחוב אותם בתוך הקשר כדי שלא יפרס, כתב המשנ"ב (שם ס"ק יא) שאסור שהיה זה כקושר קשר שעל גבי קשר.

[משנ"ב ס"ק לד]

אסור לקשר רצועות הקנקנים (39) וכו', דרך קצת פגמי לח נכיוצא בו דקש"ת נפש תנח"ק (40) וכו', הפותל חקלים תיב משים קושר (41).

(39) ולענין קשירת שני חלקי בגד על ידי רוכסן או כפתורים כשדעתו להשאירם כך לאורך זמן, כגון חיבור בגנת פרווה למעיל חורף, ולענין חיבור שני חלקי בגד על ידי סיכת ביטחון, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' שם ס"ק כו ו-כט).

(40) ולקשור גמי יבש, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' קה) שלדעת הח"י אדם ודאי שמותר, שלדעתו טעם ההיתר לקשור גמי לח אינו משום שהגמי הוא מאכל בהמה [כפי שמשמע מלשון הרמב"ם]. אלא משום שעתידי הוא להתייבש ולהתפורר, ואם כן כל שכן שמותר לקשור ולהתיר גמי שישב כבר בעת. אך הוסיף, שלדעת הח"י אדם במאכל בהמה שאינו עתיד להתפורר ולהתייבש, יהיה אסור לקשור בשבת.

ולענין קשירת תפרים בגופו של חולה שנעשו על ידי חוטים שנמסים כעבור זמן מה, צידד הגר"צ קרליץ (חוט שני ח"ב פליד ס"ק ב) שלכאורה נחשב הדבר כקשר של קיימא, כיון שאין הקשר נמוס אלא לאחר שכבר אין צריכים אותו, ולפיכך אין לעשות כן אלא במקום פיקוח נפש [ועי"ש שיש לחוש בזה אף משום בנה ותופר]. וביאר, שאין זה דומה לגמי לח, שכן שעומד להתייבש ולהתנתק אינו נחשב כקשר של קיימא, משום שהגמי מתפורר מחמת יבשותו למרות שקושרים אותו כדי שיעמוד זמן רב, מה שאין כן בחוטי התפירה הנמסים, שכוון שנעשים באופן שיעמדו כל עוד צריכים להם, נחשבת תפירתם כדבר המתקיים.

על איסור תופר בעשיית תפרים בגוף האדם, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' שם ס"ק כו).

(41) וכל זה בחבלים עבים אבל בנימים דקים, כתב הפמ"ג (א"א ס"ק כ) שלדעת הרמב"ם יש בזה איסור משום אור [ראה רמב"ם פ"ט מהל' שבת ח"ט, והביא דבריו המשנ"ב לעיל (סי' ג ס"ק פב)] (הגר"ש וולדנברג). אמנם, בביה"ל לעיל (סי' שיר סי' ד"ה חותלות) כתב, שלדעת רש"י והטור והשו"ע אין בפיתול חבלים ובהתרתם משום איסור קושר ומתיר. והשו"ע חוטים, כתב לקמן (בסוף סי' שד"מ משנ"ב אות ב) שחייב משום טווה (הגר"ש וולדנברג).

ועשיית פקעת של חוטי ברזל הקשורים חזק עד שאי אפשר להפרידם אלא על ידי חיתוכם, דן הגר"ש אריעברך (שולחן שלמה ס"ק יג אות ב) שמא דומה הדבר לפותל חבלים האסור לדעת הרמב"ם משום קושר. וסגירת שקיות וכדו' על ידי ליפוף חוט מתכת בראשן בחזקה, הסתפק הגר"ש אריעברך (ששי"ב פט"ו הע' קטו ובח"ג שם) אם דינה כפיתול חבלים שאסורה משום קושר, שהרי אף פעולת הליפוף דומה לקשירה על כל פנים כשנעשית לקיימא, ומשום כך הורה (שולחן שלמה בשו"ל הגליק הע' טו) שראוי שלא לפתוח בשבת בקבוקי משקה מוגזים שעל המשך במילואים עמוד 43

הלכות שבת סימן שיז

המשך מעמוד קודם

הגרש"ז איערברך (שש"כ ח"ג פליה הע' סג) שבענין זה אין הכדל בין דין הקושר לדין התופר.

(33) וכפי שכתב לקמן (סי' שמ ס"ק מג ובביה"ל שם סו"ד ד"ה ולא נתכחין) שכל שבקריעתו נעשה איזה שהוא תיקון, אין זה נחשב מקלקל וחייב משום קורע.

(34) ולצורך מצוה של רבים, כגון כדי לתקן עירוב שנתקלקל ויש חשש שמא יבואו רבים לידי מכשול, כתב לעיל (סי' רעו ס"ק כה) שמותר לעשות כן אפילו אם יעשה הנכרי מלאכות האסורות מדאורייתא, כיון שאמירה לנוכח מותרת במקום מצוה דרבים, ואם יכול הנכרי לתקן את העירוב על ידי קשר עניבה, כתב בביה"ל לקמן (סי' שסב ס"ג ד"ה מחיצה) שטוב לעשות כן.

[משנ"ב ס"ק כז]

ד"הוא תשיב ונאניו מכסלו שם, ונהי קשר שאינו של קנמא³⁵.

(35) אמנם לענין סנדל שנפסקה רצועתו הודיענו, כתב לעיל (סי' שח ס"ק סא) בשם המג"א שאסור לקשור עליו חוט או משיחה, שזא יבטלנו שם ויהיה זה קשר של של קיימא.

המחמירים, מי"מ אם לא עשה כן רשאי להתיר את הקשר בשבת [ולא לנתק, כמבואר כמה שכתבנו לעיל (ס"ק ז)], ואם אינו יכול להתיר רשאי אף לנתקו בשבת בדרך קלקול ושלא בפני עם הארץ. [על איסור מכה בפטיש בהפרדה זו, ראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק כג)].

וכן לענין פתיחת שקיות ניילון שנפתחות בקלות במקום דיבוקן, דעת הגרש"ז איערברך (שש"כ פ"ט הע' יט) שאפשר שאין בזה משום איסור קורע ומותר לפותחן בשבת, כשם שמותר לנתק או לחתוך קשר המחבר וזג נעלים [וראה שם שהביא טעמים נוספים להקל בזה].

על איסור מכה בפטיש בפתיחת שקיות אלו, ראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק כג).

וסיכות תחילים לתחוב בדברי הלבשה כדי לשמור על הקיפולים הנעשים בהם, דעת הגרש"ז איערברך (שש"כ פ"ט הע' יא) שמותר להציאן בשבת כיון שאין זו דרך תפירה כלל.

ולענין תפירה הנעשית לזמן מסוים, וכשעובר הזמן אין קורעים אותה אלא זורקים אותה יחד עם הדבר התפור כמות שהיא, אם דינה כתפירה של קיימא ראה מה שכתבנו לעיל (ס"ק ד) לענין קושר, ודעת

הלכות שבת סימן שיז

המשך מעמוד 264

דומה לפתיחת חבלים כלל, שהרי עיקר הליפוף נעשה כדי לסגור את השקית, ואין זו דרך קשירה כלל, אלא דרך נתינת מנעול, שדאי מותר ליתנו ולהסירו. וכן דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ב פליה ס"ק ט) שיש להקל בזה, וטעמו שכשם שמותר לפתוח דלת וחלון שבבית ואין זה נחשב כבונה וסותר, כיון שעומדים הם לכך, כך מותר ללפף חוט מתכת שצורתו מוכחת עליו שעשוי לפתוח ולסגור, שהרי אינו מהודק הדק היטב, ואין זה בכלל מלאכת קושר. אכן, אם לאחר סיבוב חוט המתכת מסביב לשקית מלפפים אותו פעמים רבות, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"י שם) שיש מקום להחמיר על כל פנים מדרבנן, כדי שלא יבואו לעשות כן בדרך איסור, שלא במקום סגירת שקית וכדו'.

[ביה"ל ד"ה שאינם]

שאנו צוים לצבד שם זמן קרבה⁴².

(42) היינו בסתמא, אך אם חפץ במפורש להניחו שם ליותר מ' ימים, דעת הגר"נ קרליץ (א"ל משולש מקור השולחן ס"ד ס"ק לה) שאסור לקשורו.

הפקק שלהם יש חוט ברזל מגולגל, שכשם שאסור לפתול חבלים כך אסור להתירם [ואין זה דרך קלקול כי ניתן לחזור ולפתולם מחורש], וכן דעת הגר"ש אלישיב (ארחות שבת ח"א פ"י הע' נא).

מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' נה וח"י סי' סא) כתב, שאף שהמחמיר בזה אינו מן המתמיהים, מי"מ אין למחות ביד המקילים, שאף אם נזקק את ליפוף חוט המתכת כקשירה, מי"מ יתכן לומר שלא אסור חכמים קשר העשוי לזמן קצר, אלא בקשר רגיל שהוא דבר המצוי, מה שאין כן בפתיחת חבלים שאינה שכיחה. והוסיף, שאפילו נאמר שלדעת הרמב"ם יש איסור דרבנן אף בפתול לזמן, מי"מ כיון שלדעת כמה ראשונים אין איסור בפתיחת חבלים כלל, אם כן אין כאן אלא ספק דרבנן, ויש מקום להקל בזה כבכל ספק דרבנן, וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פכ"ט תשובה ב).

והוסיף בשו"ת שבט הלוי (שם ושם), שאפשר שאין ליפוף חוט מתכת

הלכות שבת סימן שיח

המשך מעמוד קלג

אלישיב (שבות יצחק בישול פ"א אות ב), ולדעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ב פכ"ט ס"ק ד) המבשל דברים האסורים משום אב המלאכה, כבישול ואפיית מאכלים, חייב כשמשביחם אפילו אם אינו מרכבם, ורק המבשל דברים האסורים משום תולדה, אינו חייב אם אינו מרכב את הקשה או מקשה את הרך, שהרי אין הוא עושה בהם שינוי חשוב.

[שעה"צ ס"ק א]

שפרי נעשה ד"ה השו"ה⁶.

(6) באופן אחר ביאר החזו"א (או"ח סי' נ ס"ק ט), שהדבר תלוי בכונת האדם, שכשברצונו להתיך את המתכת ולעשותה גחלת, כדי שבעודה

עצמו לא שייך בישול כיון שאינו צריך להגיע לשיעור יד סולדת בו, אבל כשמיביש בגר או כלים שהוא מעונין בחימום כדי שיתבישו וישאר לו בגד או כלי מיובש, יש בישול במים שמתחממים לפני האידוי, וראה מה שכתבנו עוד בשעה"צ להלן (ס"ק קלד) בשם הפוסקים שאסור להניח חלה כנגד האש כשיכולה להגיע לשיעור יד סולדת בה כיון שהמים מתבשלים לפני שמתאדים [ודומה ליביש בגד או כלי].

(5) ודברי מאכל שאינם מתרככים בבישולם, כגון מים, מבואר בחזו"א (או"ח סי' לו ס"ק יג ד"ה סימן) שחייב עליהם משום בישול, מפני שעצם חימומם ותיקתם לאכילה זהו בישולם, וכן דעת הגר"ש

